

Rīgā
DATUMU SKATĪT DOKUMENTA PARAKSTA LAIKA ZĪMOGĀ
REĢISTRĀCIJAS NUMURU SKATĪT DOKUMENTA PIELIKUMĀ

Biedrībai "Latvijas Kokrūpniecības federācija"
e-pasta adrese: latvianwood@latvianwood.lv

Biedrībai "Latvijas Kokmateriālu ražotāju un tirgotāju asociācija"
e-pasta adrese: kristaps.klauss@latvianwood.lv

AS "Latvijas valsts meži" padomes priekšsēdētājam
Zanei Driņķei
z.drinke@lvm.lv

Zemkopības ministrijai
Akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži"
akciju turētāja pārstāvim R.Kronberga kungam
E-adrese

Par ilgāka termiņa piegādes līgumu izpildes principiem

Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", reģistrācijas nr.40003466281 (turpmāk – LVM) ir saņēmusi biedrības "Latvijas Kokmateriālu ražotāju un tirgotāju asociācija", reģ.nr. 40008035956 (turpmāk - LKRTA) 28.09.2023. vēstuli Nr. 6/09-023 un biedrības "Latvijas Kokrūpniecības federācija" reģ.nr. 40008053294 (turpmāk - LKF) 13.10.2023. vēstuli Nr. 1-10/2023. Abās iepriekš minētajās vēstulēs tiek vērsta uzmanību uz izveidojušos situāciju kokrūpniecībā. LKRTA un LKF vēstulēs norāda, ka Latvijas skuju koku zāģētavas, kam ir ilgtermiņa attiecības ar LVM, sākot ar 2022.gada 4.ceturksni ir zaudējušas konkurētspēju pret lielākajiem tirgus dalībniekiem – Zviedrijas zāģētavām, kā arī Baltijas valstu starpā, tādēļ lūdz risināt šo situāciju LVM noslēgto ilgāka termiņa skuju koku II šķiras zāģbaļķu piegādes līgumu (turpmāk – piegādes līgums) ietvaros.

Pirms sniegt atbildes uz LKF/LKTRA uzdotajiem jautājumiem, izpratnes vienādošanas nolūkos sniegsim padziļinātu skaidrojumu par Jūsu vēstulē akcentētajiem, sadarbību veidojošiem un ietekmējošiem jautājumiem un kopējo kontekstu:

2021. gada beigās noslēdzās piecu gadu sadarbības perioda cikls, kā rezultātā 2021. gada vidū tika uzsākta LVM pārdošanas koncepcijas 2022.-2024. gadam sagatavošana un tās izvērtēšanā plaši tika iesaistītas kokrūpniecības nozari pārstāvošās organizācijas, kā arī LVM klienti. Koncepcijas publiskās vērtēšanas laikā kopumā notika vairākas darba sanāksmes LVM un LKF noslēgtā Sadarbības memoranda ietvaros, tāpat informācija un aicinājums iepazīties ar koncepcijas projektu tika ievietots mājas lapā, dodot laiku un iespēju jebkuram interesentam iesaistīties koncepcijas projekta apspriedē un pilnveidošanā.
- No LVM darbības pirmsākumiem koksnes produktu pārdošana tiek veikta publiski izsludinātu procedūru veidā. Pārdošanas noteikumi tiek veidoti uz LVM vidēja termiņa darbības stratēģisko

mērķu un apstiprinātās pārdošanas koncepcijas pamata, nodrošinot taisnīgu, līdzsvarotu pieeju valsts resursiem, vienlīdzīgu attieksmi pret visiem koksnes pircējiem un godīgu konkurenci un tās veidošanās priekšnosacījumus.

3. Tiesības noslēgt 3 gadu piegādes līgumu pircēji ieguva, piedaloties LVM organizētā publiskā pārdošanas procesā, atbildīgi izvērtējot un akceptējot pārdošanas un līguma nosacījumus. Pārdošanas procedūras izsludināšanas dienā ar mērķi detalizēti visus procesa dalībniekus iepazīstināt ar pārdošanas procesu un noteikumiem un atbildētu uz jautājumiem tika noorganizēts tiešsaistes seminārs ar ilgāka termiņa pircējiem par dinamisko pārdošanu. Visiem interesentiem tika nodrošināta iespēja pilnvērtīgi iepazīties ar LVM piedāvājumu un izsvērti sagatavoties dalībai pārdošanas procesā.
4. Pārdošanas rezultāts tika noteikts dalībnieku solīšanas (cenu piedāvāšanas) procesa ietvaros, pārdošanai noslēdzoties brīdī, kad neviens pircējs divas reizes pēc kārtas nebija gatavs mainīt (palielināt) cenu vai minimālā un/vai maksimālā apjoma ierobežojumus, ko no LVM tas vēlas iegādāties. Līdz ar to līgumcena ir attiecīgā pircēja piedāvātā (nosolītā) nevis LVM piedāvātā cena, un tā veidojusies publiska pārdošanas procesa ietvaros pieņemto lēmumu rezultātā, apzinoties un rēķinoties ar pārdošanas un piegādes līguma noteikumiem visā to izpildes periodā.
5. Sākot no 2022. gada, ilgāka termiņa līgumos cena tiek pārskatīta, izmantojot cenu indeksēšanas mehānismu. Cenu indeksēšanas mehānisma izveidē iesaistījās meža nozares ekspertu grupa, kas tika plaši pārstāvēta no LVM klientu un LKF biedru puses. Cenu indeksēšanas mehānisms paredz cenu izmaiņu monitoringu 7 valstīs (valstu grozs tika izvēlēts atvērtās diskusijās kā Latvijas kokrūpniecības tirgu visprecīzāk raksturojošais un par to tika panākta savstarpēja vienošanās) ceturkšņa griezumā un attiecīgi līguma cenu indeksēšanu ik ceturksni. Cenu monitoringa pakalpojumu nodrošina iepirkuma procesa ietvaros izvēlēts komersants. Izstrādājot cenu indeksēšanas mehānismu, eksperti norādīja, ka objektīvu iemeslu (tirgus monitoringa informācijas pieejamība un tās apstrādei nepieciešamais laiks) dēļ indeksētās līgumcenu izmaiņas atspoguļos tirgus cenu izmaiņas (to palielinājumu vai samazinājumu) ar nobīdi laikā. Tas nozīmē, ka līguma cenu izmaiņu (cenu samazinājums vai pieaugums) tendence nesakrīt ar aktuālo situāciju tirgū, tomēr būs ar ietekmi, vērtējot kopējo sadarbības periodu.

Jau no 2022. gada nogales, apstājoties tirgus augšupejai, LVM saņēma atsevišķu pircēju rosinājumus pārskatīt piegādes līguma noteikumus, un tie vienmēr ir izvērtēti ar vislielāko atbildību, tostarp pieaicinot atbilstošas kvalifikācijas un pieredzes ekspertus. Jautājumu un priekšlikumu izskatīšanā primāri LVM ir vērtējusi juridiskos aspektus, vērtējumu izdarot ne tikai no pārdošanas procedūras un noslēgto līgumu noteikumu skatu punkta, bet arī plašākā nozīmē, t.i. vērtējot rosināto izmaiņu atbilstību normatīvajiem aktiem - konkurences tiesībām, civiltiesībām, kā arī Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumam un Publiskas personas mantas atsavināšanas likumam.

Tāpat jāatgādina, ka, meklējot risinājumus noslēgto piegādes līgumu ietvaros, LVM veica izvērtējumu un (1) atbalstīja pircēju iniciatīvas par 10% samazināt 2023. gada apjomu, (2) piedāvāja pārcelt ap 15% no 2023. gada 4.ceturkšņa apjoma izpildei uz 2024. gadu un (3) saglabājosies augstai intensitātei, izstrādājot cirsma egļu astonzobu mizgraužu ierobežošanas pasākumu ietvaros, LVM divu neplānotu pārdošanas procedūru veidā piedāvāja iegādāties skuju koku II šķiras zāgbaļķu papildu apjomu 168 tūkst. m³ apmērā, kas veido piegādātās koksnes vidējās cenas korekciju.

Bez tā, kas jau izdarīts, LKRTA vēstulē ir lūgusi izvērtēt divus iespējamus rīcības scenārijus –

[1] 2024. gadā plānotās piegādes apjomus sadalīt uz trīs gadiem un atlikušos apjomus 2024. gadā realizēt tirgū;

[2] Ar 2024. gada 1. janvāri atļaut bez sankcijām pārtraukt ar LVM noslēgtos piegādes līgumus un rīkot izsoli uz šo apjomu.

[1] Attiecībā par pirmo piedāvāto scenāriju, vēršam uzmanību, ka tas faktiski nozīmētu piegādes līguma pagarināšanu par 2 gadiem. Vērtējot piegādes līgumu pagarināšanas iespēju, ir ņemts vērā tas, ka ne visu pircēju (ar nozīmi - visi ilgāka termiņa sadarbībai piedāvāto produktu grupu pircēji vai visi vienas produktu grupas pircēji) biznesa interesēs varētu būt piegādes līguma pagarināšana un apjoma pārcelšana.

Atbilstoši tiesību normu regulējumam, LVM ir jāievēro Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums, Publiskas personas mantas atsavināšanas likums un Konkurences likums.

Jebkuras komercsabiedrības, tai skaitā arī LVM, primārais mērķis ir tās dalībnieku ekonomisko interešu īstenošana, saņemot dividendes no sabiedrības gūtās peļņas. Uz minēto norāda arī Komerclikuma 1.panta otrajā daļā minētais, ka komercdarbības mērķis ir peļņas gūšana. Vērtējot no Komerclikuma regulējuma, ir vērā ņemams apstāklis, ka 2024.gadā ieplānoto koksnes piegāžu pārcelšana uz 2025. un 2026. gadu, radīs LVM plānoto ieņēmumu izmaiņas tagadējās mantas samazinājuma veidā, kas, savukārt, nav savienojama ar komersanta darbības mērķi. 2024. gadā nepārdodot plānotos koksnes apjomus saskaņā ar piegādes līgumiem, bet apjomus realizējot publiski organizētā pārdošanas procesā, prognozētais LVM neiegūto ieņēmumu apmērs būtu 12 milj. EUR. Šāda rīcība nebūtu uzskatāma par atbilstošu Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma regulējumam, jo tā rezultātā publiskas personas kapitālsabiedrības manta netiktu pārdota par maksimāli augstāko cenu.

Vērtējot piegādes līgumu termiņa grozījumus no konkurences tiesību aspekta, atsevišķi līgumpartneru plānoto piegāžu apjoma pārcelšana uz 2025. gadu un 2026. gadu, nebūtu atbilstoša konkurences tiesību normatīvajam regulējumam, kā rezultātā varētu tikt konstatēts konkurences tiesību pārkāpums, pamatojoties uz nevienlīdzīgas attieksmes īstenošanu pret citiem tirgus dalībniekiem, jo ne visi izsoles dalībnieki solīja augstāku cenu un līdz ar to neieguva papildus kokmateriālu apjomus. Proti, Konkurences likuma 11. pantā noteiktais aizliegums tikt pārkāpts ar vienošanos, kuras mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Par šādiem pārkāpumiem likumā paredzētais naudas sods var sasniegt 5 procentus no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Papildus vēršam uzmanību, ka atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktam, kas nosaka: *“Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm”*, dalībvalstij ir nepieciešams veikt atbilstības izvērtējumu, lai konstatētu, vai valsts īstenots pasākums var tikt atļauts. Ja atbalsts, ko piešķirusi kāda valsts vai kas piešķirts no šīs valsts līdzekļiem, ievērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. pantu, nav saderīgs ar iekšējo tirgu, vai arī tiek konstatēts, ka šādu atbalstu izlieto nepareizi, Eiropas Komisija pieņem lēmumu par neatbilstoša valsts atbalsta piešķiršanu, kas paredz sekas - attiecīgajiem komersantiem, kam atbalsts piešķirts, tas jāatmaksā.

Atbildot uz LKF rosinājumu veicināt mežizstrādes apjomu, attiecīgi koksnes produktu pārdošanas apjomu palielinājumu 2024. un 2025. gadā, vienlaikus ievērojot un izmantojot ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 435 “Par koku ciršanas maksimāli pieļaujamo apjomu 2021.–2025. gadam” noteiktos apjoma ierobežojumus galvenajā cirtē, kā arī intensīvāk veicot krājas kopšanas un sanitārās cirtes, LVM informē, ka ir izvērtējusi iespējas apjoma palielinājumam 2024. gadā un šobrīd veido saimnieciskās darbības plānu, lai nodrošinātu realizācijas apjoma pieaugumu 2024. gadā par 400-450 tūkst. m³, tuvinoties 7,35 milj. m³. Realizācijas apjoma pieaugums ir iespējams, ņemot vērā ciršanai pieejamo priedes un egles mežaudžu atlikumu hektāros no noteiktā maksimāli pieļaujamā koku ciršanas apjoma 2021.-2025. gadam ietvaros, kā arī ņemot vērā cirsmu sagatavošanas iespējas dabā (normatīvo aktu, tostarp pieslēšanās noteikumu ievērošana, biotopu esamība, piekļuves un citi aprobežojumi). Lūdzam ņemt vērā, ka ciršanai pieejamo priedes un egles mežaudžu atlikumu hektāros plānots izmantot 2024. gadā, kas nozīmē, ka 2025.gadā iespēja piedāvāt papildu apjomu vairs nebūs. Papildus informējam, ka kopējo plānoto realizācijas apjomu veido arī plānotā un prognozētā sanitāro vienlaidus ciršu (egļu astoņzobu mizgraužu un vēja bojājumi) un rekonstruktīvo ciršu (neproduktīvās audzes, kas apstājušās attīstībā un pakļautas sabrukuma riskam) izstrāde ap 900 000 m³ apjomā (informatīvi - sanitāro vienlaidus ciršu un rekonstruktīvo ciršu apjomi netiek ieskaitīti maksimāli pieļaujamā koku ciršanas apjomā). Vienlaikus jāvērs LKF uzmanība uz riskiem, kas saglabājas saistībā ar egļu astoņzobu mizgraužu ierobežošanas pasākumu īstenošanu, kas var ietekmēt vai veidot novirzes no plānotā apjoma, bet jo īpaši attiecībā uz produktu piedāvājumu, tajā skaitā sugu līmeni.

Atbildot uz LKF rosinājumu jau no 2024. gada plānot pakāpenisku pāreju uz bērza 3. šķiras kvalitātes finierkluču ieviešanu LVM koksnes produktu ražošanā un pārdošanā, LVM:

- apstiprina, ka reizē ar citiem Latvijas Kokmateriālu pārdevēju biedrības un Latvijas Kokmateriālu pircēju biedrības biedriem 16.10.2023. ir saņēmusi gala versiju bērza finierkļu kvalitātes aprakstam, ko plānots virzīt apstiprināšanai 24.11.2023. minēto biedrību kopsapulcēs;
- LVM bez vilcināšanās ir uzsākusi vērtēt, kādā veidā pārņemt kokrūpniecības nozares vienošanos par izmaiņām bērza finierkļu kvalitātē, no vienas puses palielinot bērza lobīšanai piemērotā resursa piedāvājumu, no otras puses – turpinot saglabāt finierkļu piedāvājuma piemērotību garenzāģēšanai (mēbeļu sagatavju u.c. sagatavju ražošanai).

Izrietoši no minētā LVM 2024. gadā, kas uzskatāms par pārejas periodu, plāno: (1) saglabāt bērza finierkļu 18 cm<, kas ietver 1. un 2. šķiras finierkļu kvalitāti, piedāvājumu, tādējādi nodrošinot spēkā esošo ilgāka termiņa piegādes līgumu izpildes iespējas un produkta izmantošanas iespējas/tā piemērotību garenzāģēšanai; (2) izveidot jaunu produktu – bērza finierkļus ar lobīšanas cilindru 13-17,9 cm vai 14-17,9 cm (šobrīd vērtēšanā), kas ietver 2. un 3. šķiras finierkļu kvalitāti un aizstāj iepriekš piedāvāto produktu – bērza finierkļus ar lobīšanas cilindru 16-17,9 cm, kas ietvēra 2. šķiras finierkļu kvalitāti. Vienlaikus LVM plāno izstrādāt noteikumus, lai nodrošinātu iespējami vienkāršu bērza finierkļu saražošanas cismās un piegādes/krau kompleksitēšanas iespējas, piedāvājot pircējiem, kas iegādājušies abus bērza finierkļu produktus vai ar kuriem ir spēkā ilgāka termiņa bērza finierkļu 18 cm< piegādes līgums, apjomus apvienot vienotā izpildījumā bez kontroles atsevišķi nopirkto produktu un kvalitātes šķiru līmenī. Tāpat LVM eksperti strādā pie optimālā risinājuma maksimāli pieļaujamā caurmēra noteikšanai bērza finierkļiem 14-17,9 cm, lai iespējami neierobežotu lobīšanai piemērota produkta ražošanu, jo īpaši attiecībā uz 3. šķiras kvalitāti.

Atbildot par mežsaimniecisko pakalpojumu iepirkuma ilgtspēju, varam apliecināt, ka 2024.gada ražošanas apjomu nodrošināšanai 100% apmērā tiks izmantoti mežizstrādes un kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniedzēji, līgumus slēdzot Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā.

Savukārt, atbildot par maksimālo pakalpojumu cenu līmeņa noteikšanu, skaidrojam, ka LVM ir pienākums nodrošināt finanšu mērķu izpildi. LVM pakalpojumu līgumus jāslēdz, ievērojot Publisko iepirkumu likuma regulējumu, un dažkārt atsevišķās iepirkumu daļās uzvarētāju nenosaka konkurence, bet gadījums, kad konkrētā iepirkuma daļā vairāku sakrītību dēļ pretendents var iegūt līgumu par tirgum neatbilstoši augstu cenu. Šādas situācijas kropļo konkurenci un līdz ar to LVM izmanto iespēju noteikt maksimālo pakalpojuma cenu.

[2] Izvērtējot otro piedāvāto iespējamo LVM rīcību - ar 2024. gada 1. janvāri atļaut bez sankcijām pārtraukt ar LVM noslēgtos ilgāka termiņa koksnes produktu piegādes līgumus un rīkot izsoli uz šo apjomu, LVM norāda turpmākos apsvērumus, kas tai liedz rīkoties atbilstoši piedāvātajam.

Līgumpartneri piegādes līguma slēgšanas tiesības ir ieguvuši, piedaloties publiski organizētā pārdošanas procesā. Pārdošanas procesa dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar piegādes līguma projektu. Ievērojot konkurences tiesību aspektus, norādām, ka šobrīd, būtiski mainot līguma nosacījumus, būtu pārkāpts godīgas un vienlīdzīgas konkurences princips, jo pārdošanas procesā iespējams būtu piedalījušies citi tirgus dalībnieki, ja būtu zinājuši, ka piegādes līguma izpildes gaitā, līguma nosacījumi tiks mainīti.

Piegādes līguma 10.5.punktā minētā kompensācija par atkāpšanos no piegādes līguma ir atkāpšanās nauda nevis līgumsods, jo piegādes līguma 10.5.punktā noteiktais maksājums ir veicams par tiesiskas darbības īstenošanu – atkāpšanos no līguma, nevis līguma pārkāpumu, kā tas būtu līgumsoda gadījumā. Atbilstoši Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma regulējumam, LVM ir pienākums rīkoties ar savu mantu likumīgi un lietderīgi. Līgumpartnera atbrīvošana no kompensācijas samaksas par atkāpšanos no noslēgtā piegādes līguma būtu uzskatāma par dāvinājumu, taču Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums dāvinājumu konkrētajos apstākļos aizliedz. Ievērojot minēto, LVM nav tiesības atkāpties no piegādes līgumā pieliktās kompensācijas piemērošanas konkrētiem līgumpartneriem, jo tāda rīcība būtu pretlikumīga un pretēja Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma prasībām.

Ņemot vērā visu augstāk minēto, LVM piedāvā šādus uz sadarbību balstītus un mērķtiecīgu rīcību vērstus risinājumus, ievērojot tiesisko un ekonomisko pamatojumu, tirgus situācijas negatīvās ietekmes mazināšanai Latvijas uzņēmējiem kokapstrādes jomā:

1. LVM kompetences ietvaros:

- 1.1. tiks veidots saimnieciskās darbības plāns, lai nodrošinātu realizācijas apjoma pieaugumu 2024. gadā par 400-450 tūkst. m³, tuvinoties 7,35 milj. m³ līmenim, nepārsniedzot kopējo maksimāli pieļaujamo ciršanas apjomu 2021. – 2025. gados;
- 1.2. 2024.gada ražošanas apjomu nodrošināšanai 100% apmērā tiks izmantoti mežizstrādes un kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniedzēji, līgumus slēdzot Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā;
- 1.3. piegādes līguma vienpusēja izbeigšana, izmaksājot LVM kompensācijas summu, neveidos ierobežojumus turpmākai dalībai īstermiņa un ilgāka termiņa pārdošanas procedūrās.

2. Ministru Kabineta kompetences ietvaros:

- 2.1. ja tiek izsludināts īpašs tiesiskais stāvoklis – ārkārtējā situācija, nosakot īpašus pienākumus ārkārtējās situācijas seku novēršanai.

LVM pozitīvi vērtē sadarbību ar LKF un LKTRA un pauž gatavību tikties klātienē, lai detālāk skaidrotu vēstulē minēto, īpaši jautājumā par iespēju piedāvāt papildus apaļo kokmateriālu produktu apjomus kontekstā ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 435 “Par koku ciršanas maksimāli pieļaujamo apjomu 2021.–2025. gadam”.

Ar cieņu,

Valdes priekšsēdētājs

Pēters Putniņš

Valdes locekļi:

Dainis Reķelis

Valdis Kalns

Māris Kuzmins

Ieva Rove

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU